

מקבים בשלום

ערך ה"שלום" הוא אחד הערכים הטעונים ורבי המשמעות ביותר בהווה הישראלית. המילה "שלום" עצמה מופיעה בעשרות ביטויים בשפה העברית, ואנו נוהגים להשתמש בה במגוון של מקרים במשמעויות שונות ובהקשרים שונים – בברכות, בתפילות, בדיונים פוליטיים ואפילו על סטיקרים.

ביחידה זו נבחן את יחסי הגומלין שבין המשמעויות השונות של המילה "שלום" ואת תפקידן בכינון חברה מתוקנת, תוך התמקדות בשתי משמעויות עיקריות של ערך זה:

- ברכה הנאמרת בפגישה
- יחסי ידידות או היעדר מלחמה

כנקודת מוצא לדיון תשמש לנו משנתו של רבי מתיא בן חרש בפרקי אבות. משנה זו נפתחת באמירה "הָיוּ מִקְדִּים בְּשָׁלוֹם כָּל אָדָם" ומסתיימת באמירה "וְהָיוּ זָנֵב לְאֻרִּיּוֹת וְאֵל תְּהִי רֹאשׁ לְשׁוֹעָלִים". ננתח בתחילה כל אמירה בנפרד, ובהמשך נבחן את הקשר בינן. מתוך כך נצא לדיון רחב יריעה על אודות התנהלותה של חברה דורשת שלום, במישורים הבין-אישי, החברתי והלאומי כאחד.

תנא בן המאה השנייה לספירה. בתקופת שיא רדיפות הרומאים אחרי יהודים לאחר כישלון מרד בר כוכבא, ברח רבי מתיא בן חרש מהארץ ועבר להתגורר ברומא, שם עמד בראש ישיבה ובית דין.

רבי מתיא בן חרש אומר:

הוי מקדים בשלום כל אדם,

והוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים.

(פרקי אבות פרק ד משנה כ)

במשנה מובאים שני היגדים בשמו של רבי מתיא בן חרש.

1. נסו להסביר במילים שלכם כל אחד מן ההיגדים.
2. כתבו דוגמא מחייכם, אליה מתייחס כל אחד מן ההיגדים.
3. נסו לחשוב - מה הקשר בין שתי האמירות של רבי מתיא? מדוע נאמרו ביחד?

"הוי מקדים בשלום כל אדם"

התבוננו בתמונה הבאה, וזהו בה את השפות והסמלים המבטאים ברכת שלום. תוכלו להיעזר בשירה של נעמי שמר:

אורחים לקיץ / נעמי שמר

אצלנו בחצר, בצל עצי הזית
באים בדרך כלל, המון אורחים
לקיץ

לכל אחד מהם, שפה משלו
ודרך משלו, להגיד שלום.

בן מאיטליה אומר בונג'ורנו
בת מצרפת אומרת בונז'ור
קן סיפן אומר אוהיו
כשהוא בא לביקור
הי מהוואי אומר אלוהה
טניה מברייטניה אומרת הלו

ג'וניה מקניה תאמר לי ג'מבו
יין מיוון קלימרה יאמר
צ'ין מסין יאמר ניכאומה
ויישאר עד מחר
גיל מברזיל יאמר בום דיא
קוקו ממרוקו יאמר אהלן
והברכה שהוא יביא לי
היא היפה מכולן

הוסיפו ביטויי הקדמת שלום (מילוליים וגופניים) הקיימים בתרבות הישראלית.

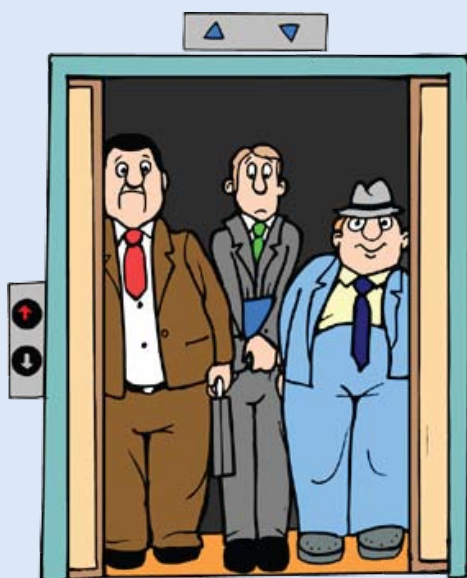
1. למי אתם נוהגים לומר "שלום" וכיצד?
2. מה ההבדל בין לומר שלום ל- "להקדים שלום"?
3. "לכל אדם" - למי לא תקדימו שלום ומדוע?

ביאור:

נכרי - אדם שאינו יהודי.

אמרו עליו, על רבן יוחנן בן זכאי:

שלא הקדימו אדם 'שלום' מעולם, ואפילו נכרי בשוק.

(תלמוד בבלי, מסכת ברכות, דף יז עמוד א)

1. מדוע לדעתכם חשוב כל כך לרבן יוחנן בן זכאי להיות הראשון שמקדים שלום?
2. האם משנה לדעתכם מי מקדים את מי באמירת שלום? מדוע?

קראו את המקרים הבאים והכריעו:

האם אחת הדמויות צריכה להקדים בשלום?

אם כן - מי צריכה להקדים שלום ובאיזה אופן?

אם לא - נמקו מדוע.

א. התעכבת בכיתה, והמנקה נכנס והתחיל לנקות.

ב. במהלך בילוי בקניון הבחנת מרחוק במנהלת שלך.

ג. אדם לא מוכר מסתכל עליך בתחנת האוטובוס.

ד. שתי חברות שמסוכסכות ביניהן נפגשות ברחוב.

ה. אתה עולה במעלית עם אדם נוסף.

ו. שני נהגים יוצאים מרכבם לאחר שאחד התנגש בשני מאחור.

ז. חיילי צה"ל מבצעים חיפוש בבית מגורים של חשוד.

התבוננו בתשובותיכם ובדקו - מהו העיקרון לפיו הכרעתם בכל המקרים?

לא מחזירים שלום

נחמה פיינשטיין-פוחצ'בסקי

1934-1869

ילדת רוסיה, איכרה וסופרת, מחלוצות ראשון לציון. כתיבתה מאופיינת במחאה על מצב הנשים ביישוב, וגיבורי סיפוריה מציגים, על פי רוב, נשים מדוכאות וגברים חלשים ומנוצלים. הקימה את "חברת לינת-צדק" שסייעה לעוברי אורח, פועלים עניים וחולים חסרי יכולת, ואת "אגודת דבורה" ללימודי עברית לנשים.

... גלעדי הולך, מעדרו על שכמו, ומרגיש הנאה מהליכתו זו... בערב הוא שב ולבו טוב עליו – הוא ניקה מיבלית [=עשב] חלק מן הכרם ונדמה לו שעסק בדבר יצירה. פוגש הוא חבורת צעירים, שאת כולם הוא זוכר עוד מהיותם בעריסותיהם; עתה הם גדולים, גאים, אמיצים וזקופים, עוברים על ידו ואינם אומרים לו "שלום".

מתניה! האינך מכיר אותי? למה אינך אומר שלום?

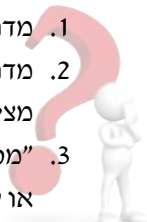
מתניה מתבלבל במקצת ומבטא תשובה שאינה מגיעה לאוזני השואל. רגיל כבר גלעדי בפגישות עם הצעירים המתנכרים לו, אבל הוא מקדם תמיד את פניהם בברכה ומכריח אותם להחזיר שלום. ברור לו, שהדור הצעיר הזה לועג לו ולברכותיו. והלא הוא בכלל נותן מקום למהתלות [=בדיחות]: כובע קש בעל שוליים קרועים, סנדלים מטולאים וכתונת בד כזו של פועל, מי מהאיכרים ירשה לעצמו לעבור ככה את הרחוב, ועוד מעדר על שכמו?

(מתוך: הסיפור "המוצא", מאת: נחמה פיינשטיין פוחצ'בסקי)

כתבו במילים שלכם את תחושותיהם של הצעירים במפגש עם גלעדי.

1. מדוע לא מקדימים הצעירים שלום לגלעדי?
2. מדוע לדעתכם מתעקש גלעדי להמשיך ולהקדים בשלומם? מה הייתם מציעים לו לעשות?
3. "מכריח אותם להחזיר שלום" - האם יש לדעתכם משמעות לאמירת או לקבלת שלום מאולצת או לא אמיתית? נמקו.

הרב יוסף דוב הלוי סולובייצ'יק

1993 - 1903

רב ופילוסוף דתי, מראשי תנועת המזרחי (הציונות הדתית) וממנהיגי הרוחניים של היהדות האורתודוקסית המודרנית בארצות הברית. עיקר הגותו עסקה במתח ובאתגרים שמציבים החיים המודרניים בפני האדם הדתי. בין ספריו המוכרים "איש ההלכה" ו"איש האמונה הבודד".

"אמר רב הונא: אם נתן לו (שלום) ולא החזיר – נקרא גזלן"
(תלמוד בבלי, מסכת ברכות דף ו, ע"ב)

1. מי, על פי רב הונא, הוא הגזלן בסיפור ומה לדעתכם הוא גזול?
2. האם אתם מסכימים עם אמירתו של הרב הונא?
3. האם ישנם מצבים בהם נכון יותר לא להחזיר שלום?
נמקו ותנו דוגמאות.

ברכת שלום וקהילה:

כיצד קמה קהילה?... המילה היא הכלי אשר באמצעותו יוצר האדם את קהילתו...

קהילה קמה ברגע שאני מכיר ב'אתה' ומקדמו בברכה. האחד מברך את זולתו לשלום, ובכך יוצר קהילה. ההלכה ייחסה משמעות ניכרת לברכות מקריות, המוחלפות בין שני אישים פרטיים.

(הרב סולובייצ'יק, דברי הגות והערכה)

1. כיצד קמה קהילה, על פי הרב סולובייצ'יק, ומדוע?
2. מה משמעותה של קהילה על פי הקטע?
3. חשבו על קהילות אליהן אתם משייכים (כיתה בבית הספר, קבוצה בחוג תנועת נוער וכדו'). האם דבריו של הרב סולובייצ'יק תקפים גם לקהילות אלו?

הבלוג של עומרי

אני רוצה להתייעץ איתכם מה לעשות: לאחרונה ילד אחד מהכיתה שלי שלח לי הצעת חברות בפייסבוק ולא ידעתי אם לאשר אותו. מצד אחד, הוא בכלל לא חבר שלי, ואני לא רוצה שהוא יהיה חלק מקבוצת החברים שלי, ויראה את מה שאנחנו כותבים. מצד שני, ממש לא נעים לי ממנו ואני מפחד שייפגע. אני גם לא יודע מה לומר לו מחר, כשאראה אותו בכיתה. מה לעשות? **לאשר או להתעלם?**

התעלם

אשר

כתבו תגובה לעומרי ובו יעצו לו כיצד לנהוג.

פרטו את השיקולים שהנחו אתכם בתשובתכם.

1. מהן לדעתכם המשמעויות של "לאשר" את הילד כחבר בפייסבוק, ומהן המשמעויות של "להתעלם" מבקשת החברות? נמקו.
2. האם לדעתכם קבוצת חברים בפייסבוק היא בגדר "קהילה"? נמקו.
3. "קהילה קמה ברגע שאני מכיר ב'אתה' ומקדמו בברכה" - האם לדעתכם יש לקדם כל אחד בברכה לקהילה?
4. האם הבחירה "לאשר" או "להתעלם" נמצאת, לדעתכם, גם בקהילות שאינן וירטואליות? הביאו דוגמאות.

מלחמה ושלום

הקריאה לשלום במקרא:

אין עושין מלחמה עם אדם בעולם, עד [=לפני] שקוראין לו לשלום...
 שנאמר "כי תקרב אל עיר להילחם עליה, וקראת אליה לשלום"
 (דברים, פרק כ' פסוק י').
 (משנה תורה לרמב"ם, הלכות מלכים ומלחמות)

בדיני מלחמה בספר דברים מופיע ציווי 'לקרוא לשלום' על עיר לפני שפותחים עליה במלחמה. חובה זו קוימה כבר בידי משה - על אף שנצטווה: "רְאֵה נָתַתִּי בְיָדְךָ אֶת-סִיחֹן מֶלֶךְ-חֲשִׁבוֹן הָאֲמֹרִי וְאֶת-אֲרָצוֹ, הֵחָל רָשׁ וְהִתְגַּדֵּר בּוֹ, מִלְחָמָה" (דברים ב, כד), הוא פותח בדברי שלום: "וְאֶשְׁלַח מַלְאָכִים מִמֶּדְבָּר קְדָמוֹת אֵל סִיחֹן מֶלֶךְ חֲשִׁבוֹן דְּבַרִי שְׁלוֹם לֵאמֹר אֶעֱבְרָה בְּאֲרָצְךָ, בְּדֶרֶךְ אֵלֶיךָ". חז"ל מספרים כי גם יהושע בן נון שלח אגרות שלום אל ערי כנען, בכדי למנוע מלחמה.

הקושי בקיום ציווי זה הוא בנטרול מרכיב ההפתעה, שהוא גורם מכריע בקרב, למען ערך השלום.

1. האם קיים קשר לדעתכם בין "הקדמת שלום" בחברה, לבין "קריאה לשלום" לפני שפותחים במלחמה עם אויב? אם כן - הסבירו מהו?
2. מדוע לדעתכם טוען הרמב"ם כי יש לקרוא לשלום לפני מלחמה? מה ניתן להשיג בכך?
3. באילו דרכים ניתן "לקרוא לשלום" לפני מלחמה? הביאו דוגמאות מהפן הבינ-אישי ומהפן הלאומי.
4. האם לדעתכם יש לנסות בכל מקרה לקרוא לשלום בעת מלחמה? האם בכל מחיר? נמקו.

(צילום: זיו קורן לע"מ)

הוי זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים

שנהיה לראש או לזנב?

קראו את המשך המשנה:

מדוע המשנה מתחילה
רק לאריות ולשועלים? מדוע
לדעתכם אין היא בוחרת
בזה אחרת?

וְהוּי זֶנֶב לְאַרְיֹת וְאֵל תְּהִי רֹאשׁ לְשׁוּעָלִים

השלימו את הטבלה הבאה, היעזרו גם בקטעים ובאיורים שלפניכם:

שועל	אריה	ראש	זנב	
				תכונות או תפקידים
				יתרונות
				חסרונות
				דוגמה להתנהגות אנושית שהאיבר/ החיה מסמלים

שועל

משפחה: הכלביים
מאפיינים פיזיים
ייחודיים: חוטם צר
וזנב פרוותי ארוך.
מזון: נחשב לאוכל
כול: מכרסמים,
עופות, חרקים ופירות.
אופי מחיה: חי בזוגות או במשפחות קטנות,
פעיל על פי רוב בלילה.
אזכורים במורשת ישראל: דמותו של השועל
מרכזית במשלים רבים בספרות חז"ל. כיום הוא
מופיע בסמלים של מספר חטיבות בצה"ל, כמו
למשל של חטיבת גבעתי.

אריה

משפחה: החתוליים
מאפיינים פיזיים ייחודיים:
רעמה גדולה, שאגה.
מזון: האריה נחשב לאחד
הטורפים החזקים בטבע,
העומד בראש מארג המזון.
אופי מחיה: חי בלהקות
שבהן מעמדות ברורים.
אזכורים במורשת ישראל:
האריה מוזכר פעמים רבות בתנ"ך, לדוגמה: "אריה
ישאג – מי לא ירא" (עמוס ג, ח), ומסמל, בין
היתר, את שבט יהודה ואת מלכות בית דוד. כיום
הוא מופיע על סמלה של העיר ירושלים.

על קצה הזנב

השממית נוהגת לשחרר את זנבה כאשר חשה בסכנה, ובכך מסיחה את תשומת הלב של הטורף ונמלטת מן המקום. בתוך שבועות עד חודשים מגדלת השממית זנב חדש.

הכלב משתמש בזנבו כבאמצעי תקשורת; מכשכש בזנבו בשעת שמחה, ושומט אותו בין רגליו כשהוא עצוב.

העקרב משתמש בזנבו להגנה ולשיתוק טרפו. בקצה זנב העקרב נמצא העוקץ ובו ארס, שבאמצעותו הוא משתק את טרפו, או עוקץ אותו כשהוא מרגיש בסכנה.

לטווס הזכר יש זנב עצום וצבעוני, שבאמצעותו הוא מרשים את בת זוגו. בעל הזנב המוצלח ביותר נחשב לזכר המוצלח ביותר. עם זאת, בשל זנבו מתקשה הטווס בתנועה, והוא בבחינת טרף קל.

אם לאדם היה זנב - האם לדעתכם הוא היה מהווה יתרון או איסרון עבורו?

על הראש

אילו ביטויים, עם המילה ראש, מוצגים בתמונות שלפניכם?

צועד בראש

לאור תשובותיכם, נסו להציע פירוש לשני הביטויים, ותנו דוגמה להתנהגות שמאפיינת כל אחד מהם:

"זנב לאריות"

"ראש לשועלים"

1. באילו מקרים הייתם מעדיפים להיות "ראש לשועלים" ובאילו "זנב לאריות"?
2. האם לדעתכם אפשר להיות שניהם?
3. האם יש איבר אחר או חיה אחרת שהייתם מעדיפים להיות? מדוע?

מה תרצו להיות?

הבחירה

להיות עם האריה, לדבק במהות המלכות,
ולא שמשן מהשועליות, משפלותו

...

ומדוע לא ראש לשועלים וכן זנב לאריות,
מה טוב כל כך להיות זנב?

דוקא כי מה שחשוב הוא לא הרישא אלא הסיפא.

כך אפשר להתחיל בחתיכת כלום, פרוור בצ' ולסיים למעלה.

כי בין הזנב לאריה יש כברת דרך, כברת זמן, כברת משהו, כברת חיים...

...לכן - תאבה להיות זנב לאריות, כי יש לאן לעלות, ולא שום דבר -
לשועלים.

(מאיה בז'רנו)

4. על פי השיר, מה עדיף להיות - אריה או שועל? מדוע?

5. מה טוב כל כך בלהיות זנב על פי הקטע?

האם אתם מסכימים עם טענה זו?

6. על פי מאיה בז'רנו, האם האדם צריך לשאוף להיות זנב או ראש? נמקו.

© Fum Pic

ביאור:

הרישא - הראש, ההתחלה

הסיפא - הסוף

כברת דרך - מרחק

תאבה - תרצה

"כי יש לאן לעלות"

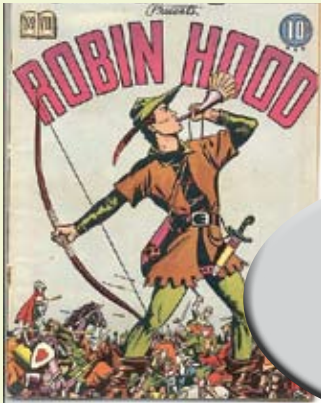

לפניכם מספר דמויות. קראו אודותם וענו על השאלות:

1

רובין הוד

1. האם דמותו של רובין הוד מסמלת לדעתכם התנהגות של "ראש לשועלים" או של "זנב לאריות"? נמקו.
2. האם לדעתכם התנהגותו של רובין הוד צודקת? האם היא תורמת לתיקון החברה? נמקו.
3. האם הייתם רוצים דמות כמו של רובין הוד בחברה שלכם?

בסרט "רובין הוד", של וולט דיסני, מופיע רובין הוד בדמותו של שולל. מדוע, לדעתכם?

גיבור סיפור עם אנגלי שזכה לעיבודים ספרותיים וקולנועיים רבים בתקופה בתקופה האחרונה. רובין הוד היה אציל, אשר גורש מאדמותיו ונרדף על ידי השריף הנבל מנוטינגהאם והמלך ג'ון. עקב גירוש, הוא עובר להסתתר ביער, ומצטרף אל חבורת אנשים שגורשו מבתיהם בגלל שלא הצליחו לשלם את המיסים הגבוהים. עקב כישוריו המיוחדים בירי בחץ וקשת, רובין הוד הופך למנהיגם, ובהנהגתו יוצאת החבורה לשדוד את כספי המיסים שהרוויחו העשירים על מנת להחזירם לעניים. בסוף העלילה, חוזר המלך ריצ'ארד לב ארי ממסעות הצלב, תופס את השלטון, ומחזיר את הצדק על כנו.

2

המסע של אלישי כדיר בכדורסל

כשחקן מוביל מצטיין בקבוצתו, גליל עליון, או לעבור לקבוצה המובילה בליגה – מכבי תל אביב, ושם להיות שחקן שולי? בראיון שנערך עמו, נשאל מה יבחר לעשות? "ראש לשועלים או זנב לאריות?... השאלה היא אם לקפוץ מדרגה אחת או שתיים: אחת זה להישאר בגליל, שתיים זה להגיע למכבי. כמה אני מוכן לקפוץ?" בסופו של דבר בחר כדיר לחבור למכבי תל אביב, אך כעבור חמישה חודשים, לאחר שנותר מרבית העונה על הספסל, הושאל למכבי חיפה לשארית העונה.

© Yonidebest

כבר בכיתה ד הצטרף כדיר לקבוצת הקט-סל של גבעת ברנר, שם התבלט כשחקן מצטיין. בכיתה י עבר לרמת גן, אך שם נתקל בקשיים: "מהאימון הראשון יצאתי מושפל, כי לא הלך לי. הרמה הייתה גבוהה פי כמה ממה שהורגלתי, וילדים אחרים ניצחו אותי. אבל בסופו של דבר אהבתי את זה שיש לי אתגר. כל בוקר קמתי בשש ונסעתי לרמת גן. בהתחלה הייתי שחקן ספסל, אחר כך הגעתי לחמישייה ואז הייתי שחקן מוביל". בכיתה יב הוביל כדיר את תיכון בליך לגמר ליגת העל של בתי הספר התיכוניים. בהמשך נתקל כדיר באותה דילמה – האם להישאר

1. מה ההבדל בין להיות "זנב לאריות", ובין להיות "ראש לשועלים", על פי כדיר?
2. ציינו שני יתרונות ושני חסרונות בלהיות "זנב לאריות" ו"ראש לשועלים" במקרה של כדיר.
3. מאיזו עמדה ניתן לדעתכם להשפיע יותר על הקבוצה, ומדוע?
4. אם כדיר היה עומד שוב מול אותה הדילמה, כיצד הייתם ממליצים לו לנהוג?

יוסף טרומפלדור היה לוחם, מנהיג וחלוץ יהודי. טרומפלדור נולד ברוסיה ב-1880, וכבר בצעירותו הושפע מתורתו של הרצל והחל בפעילות ציונית שנקטעה עם גיוסו לצבא הרוסי. במלחמת רוסיה-יפן נפצע ואיבד את ידו הימנית, נפל בשבי. אחרי שחרורו, זכה באות הצטיינות והיה ליהודי הראשון שהגיע לדרגת קצונה מבלי להמיר את דתו. ב-1912 עלה לארץ ופעל להגדלת ההתיישבות היהודית ולחיזוק ההגנה היהודית. טרומפלדור נהרג בשנת 1920, בקרב על היישוב היהודי בתל חי, ודבריו "טוב למות בעד ארצנו" הפכו לסמל לאחר מותו. בקטע הבא הוא מתאר מיהו החלוץ בעיניו:

חלץ פירושו "צולד בראש", אמרתי.

באיזה מקום?

...אנו יהיו אנשים מאוכזבים "אכזב", אבל מה שגדול ארץ

ישראל... אנו צריכים אפקים דור, שלא יהיו אף אינטרסים ולא

יהיו אף פרעונים...

חסר חלץ? אני חלץ. חסרים מסמך, בורג, חלץ מופה?

קח אולי. צריך לחפור אדמה? אני חופר. צריך אילוף? אני

חייל. משטרה? רופא? חורכי דין? מורים? שאבבי מים?

בבקשה, אני חושב אה כחל...

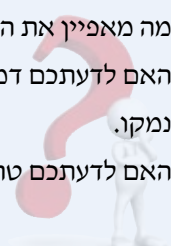
יוסף טרומפלדור, "מגילת הצדקה"

האם לדעתכם חייב
פסל האריה השואג את
טרומפלדור? התייחסו גם
לדבריו בקטע.

אברהם מלניקוב, האריה השואג,
קבר טרומפלדור ולוחמי תל חי

1. מה מאפיין את החלוץ, על פי טרומפלדור? אילו תכונות צריכות להיות לו?
2. האם לדעתכם דמות החלוץ מתאפיינת יותר כ"ראש לשועלים" או כ"זנב לאריות"? נמקו.
3. האם לדעתכם טרומפלדור חי את חיי כ"ראש לשועלים" או כ"זנב לאריות"? נמקו.

ויקי כנפו – לוחמת המאבק החברתי

בשנת 2003 יצאה ויקי כנפו, אם חד הורית לשלושה ילדים, לצעדה רגלית, מביתה במצפה רמון למשרד האוצר בירושלים, כמחאה על המדיניות הכלכלית של הממשלה. המסע לאורך 205 קילומטרים ארך שבוע, ובמהלכו הצטרפו אליה אימהות נוספות ממשפחות חד-הוריות, נציגי הנכים וקשישים. מאבקה זכה לסיקור נלהב של התקשורת הישראלית ואף כונה "מרד העניים", על אף שמדיניות הממשלה לא השתנתה בעקבותיו. בעקבות חילוקי דעות שנתגלעו במאהל המחאה בירושלים, בין הדרישה להחריק את המאבק ולעבור לפסים אלימים יותר, בחרה כנפו לשמור על מאבק שקט. ב-25 בספטמבר עזבה כנפו את המאהל, חזרה למצפה רמון, ומאז מיעטה להישמע.

1. האם לדעתכם ויקי כנפו התנהגה כ"זנב לאריות" או כ"ראש לשועלים"? נמקו.
2. מי לדעתכם יכול להוביל שינוי גדול יותר בחברה - "זנב לאריות" או "ראש לשועלים"? מדוע?
3. האם לדעתכם התנהלות אחרת של ויקי כנפו הייתה משנה את תוצאות המאבק? נמקו.

תארו את תהליך ההכרעה וכן התלבטויות שנתקלתם בהם במהלך ביצוע המשימה.

1. האם ישנן תכונות שמאפיינות התנהגות של "ראש לשועלים" ו"זנב לאריות"? אם כן – מהן?
2. האם לדעתכם, ישנה בחירה לאדם אם להיות "ראש לשועלים" או "זנב לאריות"? נמקו.
3. כיצד לדעתכם יכולים אדם שמתנהג כ"זנב לאריות" ואדם שמתנהג כ"ראש לשועלים" לתרום ליצירת חברה מתוקנת? הביאו דוגמה לכל מקרה.

הביאו שתי דוגמאות מחייכם:

1. דוגמה אחת למצב שבו רציתם להיות, או שהייתם, "ראש לשועלים".
2. דוגמה אחת למצב שבו רציתם להיות, או שהייתם, "זנב לאריות".

האם יש "ראש" או
"זנב" בפירמידה?

איפה הייתם רוצים לעמוד
בפירמידה, ומדוע?

מדרש תמונה

הלל אומר: הווי מתלמידיו של אהרן – אוהב שלום, ורודף שלום, ומשים שלום בין איש לאשתו, אוהב את הבריות, ומקרבת לתורה. אוהב שלום כיצד?

מלמד שיהא אדם אוהב שלום בישראל בין כל אחד ואחד, כדרך שהיה אהרן אוהב שלום בין כל אחד ואחד...

שני בני אדם שעשו מריבה זה עם זה, הלך אהרן וישב אצל אחד מהם. אמר לו: בני, ראה חברך שמצטער מאוד, וקורע את בגדיו, אומר אוי לי היאך אשא את עיני ואראה את חברי, בושתי ממנו שאני הוא שפגעתי בו!

והיה יושב אצלו עד שמסיר קנאה מלבו.

והולך אהרן ויושב אצל האחר, ואומר לו: בני ראה חברך מהו אומר, מטרף את לבו וקורע את בגדיו, ואומר אוי לי היאך אשא את עיני ואראה את חברי? בושתי הימנו שאני הוא שסרחתי עליו. הוא יושב אצלו עד שמסיר קנאה מלבו.

וכשנפגשו זה בזה, התחבקו ונשקו זה לזה.

(אבות דרבי נתן יב)

תבליט של הלל. מתוך מנורת הכנסת

1. כיצד מקיים אהרן את העיקרון של "אוהב שלום"?
2. מה הקשר בין "אהבת שלום" ל"הוי מקדים בשלום כל אדם"?
3. האם לדעתכם נהג אהרן כשורה כשניסה להשכין שלום בין השניים שרבו? מדוע?
4. כיצד לדעתכם מתנהג אהרן בסיפור - כ"ראש לשועלים" או כ"זנב לאריות"? נמקו מדוע.
5. למי לדעתכם קל יותר ליישם את ערך השלום - לאדם שמתנהג כ"ראש לשועלים" או לאדם שמתנהג כ"זנב לאריות"? נמקו.

פרקי אבות

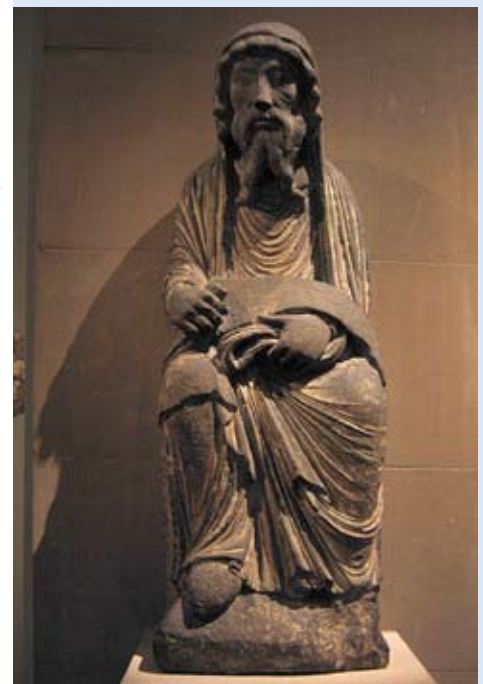
חזרו וקראו שנית את המשנה:

רַבִּי מֵתִיא בֶּן חֲרָשׁ אָמַר:

הָיוּ מִקְדִּים בְּשָׁלוֹם כָּל אָדָם,

וְהָיוּ זָנֵב לָאֲרִיּוֹת וְאֵל תְּהִי רֹאשׁ לְשׁוּעָלִים.

(מסכת אבות, פרק ד משנה כ)

פסל אהרן הכהן, 1170

6. נסחו שוב את המשנה במילים שלכם.
7. האם הבנתכם את המשנה השתנתה בעקבות הלימוד? פרטו.
8. האם לדעתכם שתי האמירות של רבי מתיא קשורות זו לזו? כיצד?
9. כיצד לדעתכם יכולה משנתו של רבי מתיא לתרום לתיקון החברה? פרטו בעזרת דוגמאות.

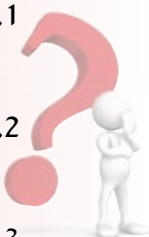
החברה האתוקנת שלי מקצימים בשלום

משימה מסכמת

חלק א':

ספרו על ריב או סכסוך שהיה לכם (עם חבר, הורה, אח, מורה או כל אדם אחר), בהתאם להוראות הבאות:

1. תארו כיצד התחיל הסכסוך, כיצד פעלתם בו וכיצד הוא הסתיים?
2. כיצד תאפיינו את התנהגותכם במהלך הסכסוך: "ראש לשועלים", "זנב לאריות" או אחר?
3. כתבו מה הייתם מרוויחים ומה הייתם מפסידים, לו הקדמתם שלום או קראתם לשלום בתחילת הסכסוך? נמקו.

חלק ב':

במהלך ההפסקה הגדולה התעורר עימות בבית הספר בין תלמידי שכבת ז' לתלמידי שכבת ט', בשאלת הבעלות על מגרש הכדורגל. זאת לא הפעם הראשונה שבה מתעמתים תלמידי השכבה ביניהם. נציגי שתי השכבות פונים אליכם בבקשה לנקוט עמדה בסכסוך. מה תעשו?

1. איזו תגובה תקדם בצורה הטובה ביותר בעיניכם את ערך השלום? נמקו.
2. איזה מאפיין התנהגות יקדם לדעתכם את ערך השלום: "זנב לאריות" או "ראש לשועלים"?

